

ТРАНСКОРДОННА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Федик О.І., здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: охарактеризовано поняття «транскордонна екологічна безпека». Визначено основні чинники, що впливають на транскордонну екологічну безпеку та напрями її забезпечення. Обумовлено результативність партнерства.

Ключові слова: транскордонна екологічна безпека, екологічні загрози, навколишнє середовище, екосистема.

Вирішення екологічних завдань, досягнення екологічної безпеки з кожним роком стає все більш актуальним глобальним питанням. Більшість держав світу законодавчо регулюють питання захисту природного середовища та провадять діяльність, яка спрямована на досягнення бажаного стану взаємодії між природним довкіллям та антропогенним чинником. Але екосистеми та значна кількість складних питань, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища, не обмежуються кордонами однієї країни, а стають спільною проблемою сусідніх країн, їх прикордонних регіонів. В такому випадку екологічна проблема стає не просто регіональною або державною, а транскордонною і, для вирішення, потребує дій від усіх зацікавлених сторін. Саме

тому питання транскордонної екологічної безпеки є актуальним і потребує дослідження.

Виходячи з поняття «екологічна безпека», яка визначена Законом України «Про охорону навколишнього середовища», транскордонну екологічну безпеку можна трактувати як такий стан навколишнього середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки здоров'я людей внаслідок чинників, причина та осередок яких знаходяться на території сусідніх країн або перетинають кордон [1].

З даного визначення можна розкрити поняття транскордонної екологічної загрози, як сукупності дій та процесів, які порушують екологічний баланс не тільки країни, де знаходиться причина та осередок загрози, але й сусідніх країн.

В Україні питання транскордонної екологічної безпеки почало активно досліджуватись відносно нещодавно (порівняно з іншими екологічними проблемами) і ще не є законодавчо врегульованим, а розвиток міжнародного співробітництва України з країнами-сусідами щодо даної проблеми є недостатнім для вирішення проблеми [2].

Існують наступні типи транскордонних екологічних загроз:

- транскордонний перенос забрудників атмосферного повітря;
- транскордонний перенос забрудників поверхневих вод;
- транскордонний перенос забрудників підземних вод;
- транскордонне порушення екологічних систем;
- транскордонне виснаження природних ресурсів;
- втрата біологічного різномайття транскордонного характеру;
- транскордонні природні стихійні явища [3].

При цьому, на відміну від проблем захисту довкілля, що обмежуються однією державою, швидкому та адекватному вирішенню екологічних проблем можуть завадити наступні чинники:

- недостатній рівень розвитку науки, техніки, екологічних служб, нехватка ресурсів для вирішення проблеми у однієї або у всіх сторін транскордонної екологічної кризи;

- відсутність координації або слабка координація дій між державами ускладнює процес вирішення проблеми;

- міждержавний конфлікт інтересів, незацікавленість однієї із сторін у подоланні екологічної загрози - найбільш розповсюдженим прикладом такого є, якщо одна із сторін отримує вигоди, які на її думку переважають проблеми екології.

При цьому світова спільнота робить спроби врегулювати питання транскордонної екологічної безпеки, щоб нерівномірність розвитку, відсутність кооперації між країнами-сусідами та міждержавний конфлікт інтересів не завадили усувати спільні екологічні проблеми. Пропонуються наступні інструменти регулювання транскордонної екологічної безпеки:

- уніфікація екологічних норм та екологічного законодавства;
- формування інтеграційних об'єднань у сфері захисту навколишнього середовища;

- залучення до захисту довкілля міжнародних фінансових інституцій, таких як група Світового банку;

- взяття країнами на себе зобов'язань щодо дотримання екологічних стандартів;

- накладення санкцій на порушників екологічних нормативів [4].

Транскордонна екологічна безпека є актуальним питанням, яке має вирішуватись на міждержавному рівні і забезпечення якої є запорукою збереження і розвитку людства.

Міжнародні екологічні організації та фонди, громадські організації та еко-активісти звертають увагу світового суспільства на актуальність питання у контексті збереження територій та сфери існування людства. Активно долучаються до поширення інформації та розробки міжнародних програм співробітництва представники громадськості.

Партнерство у збереженні територій світу може забезпечити практичну результативність екологічних програм та збереження довкілля.

Література:

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ ; станом на 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12?find=1&text#Text> (Дата звернення: 19.09.2021)

2. Обиход Г. О. Екологічні небезпеки транскордонного походження у західних регіонах України: еколого-економічний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. № 4. С. 76-79. (Дата звернення: 19.09.2021)

3. Кравців В. С., Жук П. В. Концептуальні засади формування механізму регулювання екологічної безпеки у транскордонному регіоні. *Регіональна економіка*. 2015. № 4 (78). С. 66-72. (Дата звернення: 19.09.2021)

4. Обиход Г. О. Екологічне транскордонне забруднення: ризики та інструменти превентивації і подолання наслідків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2015. № 14. С. 218-221. (Дата звернення: 19.09.2021)

Abstract: the concept of «cross-border ecological safety» is characterized. The main factors influencing cross-border ecological safety and directions of its provision are identified. The effectiveness of the partnership is determined.

Key words: cross-border ecological safety, ecologic threats, environment, ecosystem.

***Науковий керівник
Вишневіська Ольга Миколаївна,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету, МНАУ***